

Reflecties van het RIVM op het Referentiekader Covid-19 van programma DG Covid-19

Het doel van het referentiekader is om de maatschappelijke impact en (neven)effecten van (potentiële) maatregelen breed in kaart te brengen. Het referentiekader biedt een breed beoordelingskader voor maatregelen waar de verschillende dimensies van brede welvaart bij elkaar worden gebracht. Het referentiekader zal worden gebruikt als een 'checklist' voor zowel de bestrijding van het virus als de uitvoering van herstelplannen.

Op hoofdlijnen de reactie van het RIVM op het Referentiekader Covid-19:

Weging van de effecten van maatregelen

- Het referentiekader biedt de mogelijkheid om de impact van een mix van maatregelen te wegen t.a.v. de gezondheid, inkomen, milieu en sociale cohesie. Het is echter afhankelijk vanuit welk perspectief naar de impact wordt gekeken en daarom is het vaststellen vooraf (hoe complex ook) van een wegingsfactor belangrijk:
 - Wie bepaalt welke factor doorslaggevend is en of sommige factoren niet zwaarder wegen (en/of verschilt dit per fase) dan andere factoren?
 - Een transparante toelichting helpt om inzichtelijk te maken hoe de weging tussen de verschillende indicatoren tot stand zal komen;
 - Hoe wordt de spillover effecten tussen de verschillende indicatoren meegewogen? De indruk wordt namelijk gewekt, door iedere indicator in een aparte tabel op te nemen, dat er mogelijke spillover van effecten tussen de indicatoren niet wordt meegenomen.
- Het hanteren van het referentiekader als checklist richt zich op voorkant. Stel dat een maatregel niet het gewenst effect blijkt te hebben of de voordelen niet opwegen tegen de nadelen. De vraag is dan welke mogelijkheden het referentiekader biedt om alsnog op het gewenst effect uit te komen of om de maatregelen te wegen die nodig zijn om bij te sturen;
- Het gebruik en ontwikkeling van andere methodieken (zoals Maatschappelijke Kosten Baten Analyse en Socio-economische analyse) zou het kader kunnen versterken of aanscherpen.

Indicatoren en sub-indicatoren

- Het allerbelangrijkste is dat de indruk dient te worden vermeden dat de indicatoren vergelijkbaar zijn. Door de indicatoren op een schaal te laten scoren en door een totale score per tabel onder aan de streep op te nemen wordt deze suggestie gewekt. Helder moet zijn dat het onvergelijkbare grootheden betreft en het methodologisch niet de bedoeling is op basis van scores een eindoordeel te vellen. Hierdoor zou het referentiekader (als afwegingskader bij het overwegen van maatregelen) aan zijn doel voorbij schieten;
- Het referentiekader heeft de intentie om een gedifferentieerde aanpak tussen de regio's mee te wegen. Hiervoor is het wel belangrijk om:
 - te formuleren wat er onder regio's wordt verstaan. Vanuit het RIVM verstaan we hier behalve de gemeenten en provincies ook de veiligheidsregio's onder;
 - eventuele regionale indicatoren mee te nemen om deze vervolgens op basis van dezelfde systematiek te kunnen wegen;
 - in de regionale Corona dashboards die momenteel in ontwikkeling zijn komt meer aandacht voor de veiligheidsaspecten zoals gegevens naleving en handhaving. Er wordt ook gewerkt aan een "escalatieladder" o.a. door het Landelijk operationeel team Corona, de Veiligheidsregio's en de GGD GHOR. Het is cruciaal dat de verschillende in ontwikkeling zijnde instrumenten goed op elkaar aansluiten.
- Reflecties en aanbevelingen t.a.v. de subindicatoren:
 - De keuze van de gebruikte (sub-) indicatoren dient te worden onderbouwd;
 - De sub-indicatoren wekken vooralsnog de indruk gericht te zijn op negatieve effecten, terwijl er natuurlijk ook positieve effecten mogelijk zijn;

- De voorbeelden geformuleerd bij de sub-indicatoren richten zich op de korte termijn effecten. Aangezien het referentiekader dient ter ondersteuning van besluitvorming is het van belang dat de lange termijn effecten eveneens worden meegenomen;
- Het aantal sub-indicator per indicator verschilt en dient in balans gebracht te worden om een meer evenwichtig afwegingskader te bieden ;
- Tevens kan er balans aangebracht worden in de mate van detail per sub-indicator (en daarmee mogelijk op het gewicht dat wordt toegekend aan de sub-indicatoren). Ter illustratie het abstractieniveau van indicator "maatschappelijke impact" is beduidend hoger dan die van de anderen;
- Wat betreft de veiligheidsaspecten in de (sub-)indicatoren is de aanbeveling om aan te sluiten en gebruikt te maken van een aantal indicatoren van het nationale veiligheidsprofiel, opgesteld op basis analyses van het Analisten Netwerk Veiligheid (ANV).